

сортів розкрилися 2-го березня, випередивши контроль на 2 доби, а сорт 'Айп' – на 9 діб.

Сорти різнилися за швидкістю росту і розвитку. Так, період від висаджування розсади до повного формування квітки у сортів 'Олімпія' і 'Наполі' становив 98 діб, а сорту 'Айп' – 107 діб. Характеризуючи квітки альстремерії, слід зазначити, що у сорту білого кольору 'Б'янка' діаметр квітки дорівнював 7,3 см, що було найбільшим серед досліджуваних сортів. Найменшим діаметром квітки відзначився сорт 'Наполі', ширина її склала лише 5,6 см.

Впродовж двох років досліджень спостерігали чотири хвилі цвітіння альстремерії. Масовості цвітіння набувало навесні – у квітні та восени – у вересні. В усі хвилі відмічали однакову тенденцію: найшвидше надходила продукція від сортів 'Олімпія' і 'Наполі'.

Спостереження за динамікою урожайності показало підвищення кількості продукції з кожною хвилею цвітіння. В загальному за два роки урожайність зростає від 80 квіток до 170 квіток з м² за одну хвилю цвітіння, залежно від сорту.

Загальна врожайність за два роки у сорту 'Наполі' була найвищою і склала 510 шт./м², що істотно перевищило контроль. Найменшу урожайність спостерігали у сорту білого кольору 'Б'янка' – 430 шт./м².

Найвищий рівень рентабельності спостерігали у сорту 'Наполі' – 273 % і контролю – 252 %. Найнижчим рівнем рентабельності характеризувався сорт 'Олімпія' – 202 %, що було менше контролю на 50 %.

Отже, найбільш продуктивним із найвищим економічним ефектом виявився сорт 'Наполі' з квітками бордового кольору.

УДК 631.32

Гринів С. М., Мізерна Н. А.* , Курочка Н. В.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: Nate2008@ukr.net

ПЕРЕДУМОВИ ПОЛЬОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН

Кваліфікаційна експертиза сортів рослин згідно Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» передбачає проведення комплексу досліджень, необхідних для підготовки експертного висновку за заявкою та прийняття рішення щодо державної реєстрації сорту і прав на нього.

У 2016 році згідно затверджені Програми польових досліджень кваліфікаційної експертизи сортів рослин ярих культур на 2016 рік Державною ветеринарною та фітосанітарною службою України на 30 визначених пунктах дослідження 3010 сортів української та іноземної селекції 64 видів підлягали польовій експертизі на відповідність сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності.

Перелік родів та видів, сорти яких проходять польову експертизу на пунктах досліджень визначає Компетентний орган – центральний орган

виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони прав на сорти рослин. У 2016 році відбулися зміни у Переліку родів та видів, затвердженого наказом Державної служби з охорони прав на сорти рослин у 2010 році, що передбачав польову експертизу 64 родів та видів. Новий перелік, затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21 червня 2016 року № 212 набрав чинності одночасно з набранням чинності Законом України від 08 грудня 2015 року № 864-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами». Переліком визначено 41 ботанічний таксон, сорти яких проходять експертизу на відмінність, однорідність та стабільність (ВОС) та 19 ботанічних таксонів, сорти яких проходять експертизу на придатність сорту для поширення (ПСП) для задоволення потреб суспільства. З 41 ботанічного таксона 20 ботанічних таксонів відносяться до групи – сільськогосподарські: овочеві. У випадку овочевих культур, сорти яких призначені виключно для вирощування в умовах закритого ґрунту, кваліфікаційна експертиза на відмінність, однорідність та стабільність проходить на підставі інформації, наданої заявником. Сорти овочевого напряму використання, трави газонного призначення та сорти, в документах заявки яких у розділі «Ботанічний таксон» вказано «Батьківський компонент» не проходять польові дослідження експертизи на придатність до поширення. Щодо сортів і видів, які не увійшли до Переліку родів і видів, сорти яких проходять експертизу на придатність сорту для поширення, рішення приймається на підставі інформації, наданої заявником.

За результатами кваліфікаційної експертизи, формулюється обґрунтований експертний висновок за заявкою і Компетентний орган приймає рішення про державну реєстрацію сорту і видачу патенту або рішення про відмову в реєстрації сорту і видачі патенту. Державна реєстрація сорту здійснюється, якщо сорт відмінний, однорідний та стабільний, йому присвоєна назва і він придатний для поширення в Україні, тобто майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту. Патент свідчить про майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин.

Так, за результатами кваліфікаційної експертизи в 2015 році на відповідність критеріям відмінності, однорідності та стабільності підготовлено 2226 Експертних висновків про результати польових досліджень з ВОС, з них 1 негативний. У результаті проведених польових, лабораторних та аналітичних досліджень у 2016 році буде підготовлено та передано до Компетентного органу для прийняття рішення про державну реєстрацію сорту близько 2500 експертних висновків.